

Polinomok gyökei és a kombinatorika

Hajnal Péter

Bolyai Intézet, TTIK, SZTE, Szeged

2014. április 5.

Bemelegítő feladat I.

Bemelegítő feladat I.

- Szobánkban reggel felébredünk.

Bemelegítő feladat I.

- Szobánkban reggel felébredünk.

- Szobánkban reggel felébredünk.

- Este lefekvés előtt egy kicsit leülünk a szobánk előtt, a kertben.

- Szobánkban reggel felébredünk.

- Este lefekvés előtt egy kicsit leülünk a szobánk előtt, a kertben.
- Hányszor mentünk át az ajtón?

Bemelegítő feladat II.

Bemelegítő feladat II.

- Budapesten sétálunk.

Bemelegítő feladat II.

- Budapesten sétálunk.
- Pestről indulunk.

Bemelegítő feladat II.

- Budapesten sétálunk.
- Pestről indulunk.
- 2014-szer haladunk át hídon.

Bemelegítő feladat II.

- Budapesten sétálunk.
- Pestről indulunk.
- 2014-szer haladunk át hídon.

Bemelegítő feladat II.

- Budapesten sétálunk.
- Pestről indulunk.
- 2014-szer haladunk át hídon.

- Melyik oldalon (Buda/Pest) vagyunk?

Melegedjünk be jobban!

Melegedjünk be jobban!

- Budapesten sétálunk.

Melegedjünk be jobban!

- Budapesten sétálunk.
- Pestről indulunk.

Melegedjünk be jobban!

- Budapesten sétálunk.
- Pestről indulunk.
- Budára érkezünk.

Melegedjünk be jobban!

- Budapesten sétálunk.
- Pestről indulunk.
- Budára érkezünk.

Melegedjünk be jobban!

- Budapesten sétálunk.
- Pestről indulunk.
- Budára érkezünk.

- Hányszor mentünk át hídon?

Jelölés

$\mathbb{R}[x]$.

Jelölés

$\mathbb{R}[x]$.

$p \in \mathbb{R}[x]$

- $p = a_d x^d + a_{d-1} x^{d-1} + \dots + a_0, \quad a_d \neq 0$

Jelölés

$\mathbb{R}[x]$.

$p \in \mathbb{R}[x]$

- $p = a_d x^d + a_{d-1} x^{d-1} + \dots + a_0, \quad a_d \neq 0$
- $p = a_0 + a_1 x + a_2 x^2 + a_3 x^3 + a_4 x^4 + \dots$ véges összeg

Jelölés

$\mathbb{R}[x]$.

$p \in \mathbb{R}[x]$

- $p = a_d x^d + a_{d-1} x^{d-1} + \dots + a_0, \quad a_d \neq 0$
- $p = a_0 + a_1 x + a_2 x^2 + a_3 x^3 + a_4 x^4 + \dots$ véges összeg
- $p \equiv (a_0, a_1, a_2, a_3, \dots)$ egy „idő után” konstans 0

Jelölés

$\mathbb{R}[x]$.

$p \in \mathbb{R}[x]$

- $p = a_d x^d + a_{d-1} x^{d-1} + \dots + a_0, \quad a_d \neq 0$
- $p = a_0 + a_1 x + a_2 x^2 + a_3 x^3 + a_4 x^4 + \dots$ véges összeg
- $p \equiv (a_0, a_1, a_2, a_3, \dots)$ egy „idő után” konstans 0

Definíció/fokszám

$$\deg p = \max\{k : [x^k]p \neq 0\}.$$

Jelölés

$\mathbb{R}[x]$.

$p \in \mathbb{R}[x]$

- $p = a_d x^d + a_{d-1} x^{d-1} + \dots + a_0, \quad a_d \neq 0$
- $p = a_0 + a_1 x + a_2 x^2 + a_3 x^3 + a_4 x^4 + \dots$ véges összeg
- $p \equiv (a_0, a_1, a_2, a_3, \dots)$ egy „idő után” konstans 0

Definíció/fokszám

$$\deg p = \max\{k : [x^k]p \neq 0\}.$$

$$\deg 0 = -\infty.$$

Definíció

Az r szám a $p \in \mathbb{R}[x]$ polinom gyöke, ha

- $p(r) = 0$,

Definíció

Az r szám a $p \in \mathbb{R}[x]$ polinom gyöke, ha

- $p(r) = 0$,
- $p(x) = (x - r)p_0(x)$,

Definíció

Az r szám a $p \in \mathbb{R}[x]$ polinom gyöke, ha

- $p(r) = 0$,
- $p(x) = (x - r)p_0(x)$, azaz $x - r \mid p(x)$.

Definíció

Az r szám a $p \in \mathbb{R}[x]$ polinom gyöke, ha

- $p(r) = 0$,
- $p(x) = (x - r)p_0(x)$, azaz $x - r \mid p(x)$.

GEOMETRIAILAG:

Definíció

Az r szám a $p \in \mathbb{R}[x]$ polinom gyöke, ha

- $p(r) = 0$,
- $p(x) = (x - r)p_0(x)$, azaz $x - r \mid p(x)$.

GEOMETRIAILAG: Gyök \equiv Olyan „hely” ahol az x -tengely és a grafikon „találkozik”

Definíció

Az r szám a $p \in \mathbb{R}[x]$ polinom gyöke, ha

- $p(r) = 0$,
- $p(x) = (x - r)p_0(x)$, azaz $x - r \mid p(x)$.

GEOMETRIAILAG: Gyök \equiv Olyan „hely” ahol az x -tengely és a grafikon „találkozik”

Definíció

Az r szám a $p \in \mathbb{R}[x]$ polinom μ -szörös multiplicitású gyöke, ha

(i) $(x - r)^\mu \mid p(x)$,

Definíció

Az r szám a $p \in \mathbb{R}[x]$ polinom gyöke, ha

- $p(r) = 0$,
- $p(x) = (x - r)p_0(x)$, azaz $x - r \mid p(x)$.

GEOMETRIAILAG: Gyök \equiv Olyan „hely” ahol az x -tengely és a grafikon „találkozik”

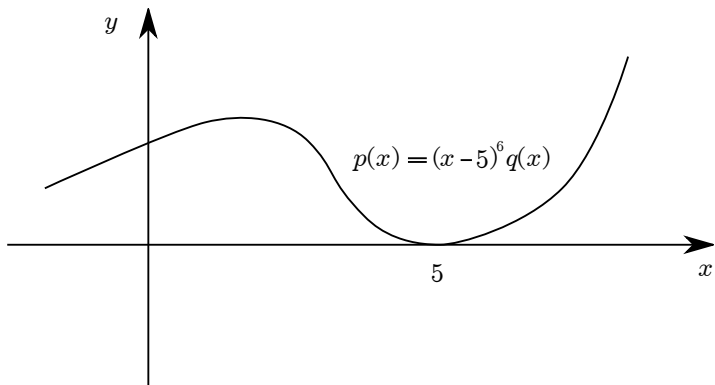
Definíció

Az r szám a $p \in \mathbb{R}[x]$ polinom μ -szörös multiplicitású gyöke, ha

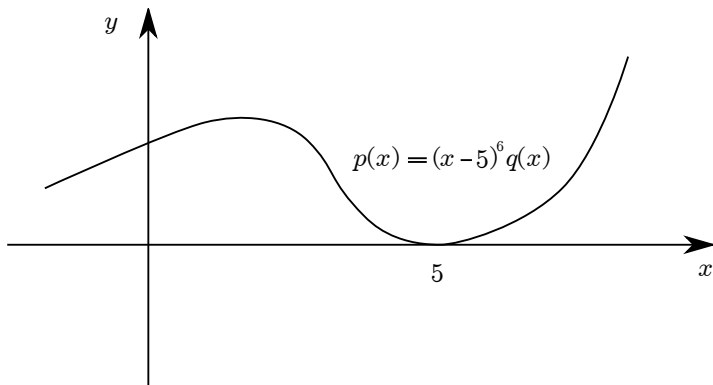
- (i) $(x - r)^\mu \mid p(x)$,
- (ii) $(x - r)^{\mu+1} \nmid p(x)$.

Páros multiplicitású gyök

Páros multiplicitású gyök

Páros multiplicitású gyök

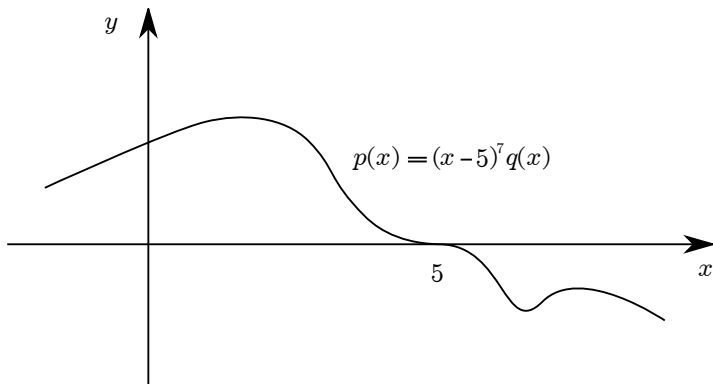
PÁROS mutiplicitású gyök

≡

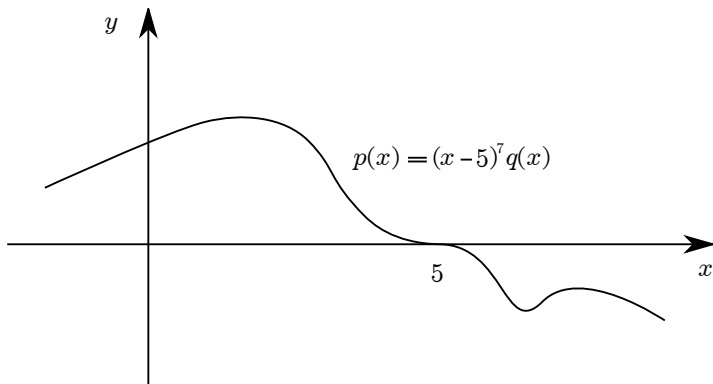
Grafikon **NEM VÁLT** x-tengely oldalt.

Páratlan multiplicitású gyök

Páratlan multiplicitású gyök

Páratlan multiplicitású gyök

PÁRATLAN mutiplicitású gyök

≡

Grafikon **VÁLT** x-tengely oldalt.

Alap-gondolkodás: Minden szám valós szám, speciálisan minden polinom valós együtthatós polinom.

Alap-gondolkodás: Minden szám valós szám, speciálisan minden polinom valós együtthatós polinom.

1. tétel

Egy d -ed fokú ($d \in \mathbb{N}$) polinomnak legfeljebb d gyöke van.

Alap-gondolkodás: Minden szám valós szám, speciálisan minden polinom valós együtthatós polinom.

1. tétel

Egy d -ed fokú ($d \in \mathbb{N}$) polinomnak legfeljebb d gyöke van.

1⁺. tétel

Egy d -ed fokú ($d \in \mathbb{N}$) polinomnak legfeljebb d gyöke van, akkor is ha a gyököket multiplicitással számoljuk.

Alap-gondolkodás: Minden szám valós szám, speciálisan minden polinom valós együtthatós polinom.

1. tétel

Egy d -ed fokú ($d \in \mathbb{N}$) polinomnak legfeljebb d gyöke van.

1⁺. tétel

Egy d -ed fokú ($d \in \mathbb{N}$) polinomnak legfeljebb d gyöke van, akkor is ha a gyököket multiplicitással számoljuk.

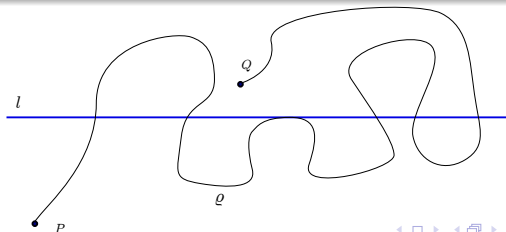
2.tétel

Minden páratlan fokú polinomnak van (valós) gyöke.

Kombinatorikus Alapelv

Adott a síkon egy l egyenes, amely a síkot Σ^+ és Σ^- nyílt félsíkokra osztja. Legyen $P \in \Sigma^+$ és ρ egy PQ folytonos görbe, (amely véges sok pontban metszi l -t).

Ekkor

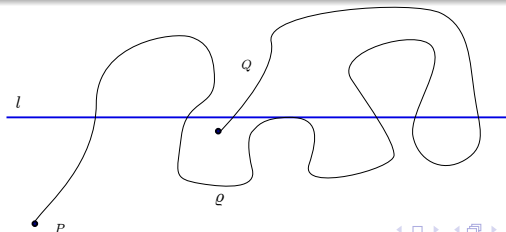

Kombinatorikus Alapelv

Adott a síkon egy l egyenes, amely a síkot Σ^+ és Σ^- nyílt félsíkokra osztja. Legyen $P \in \Sigma^+$ és ρ egy PQ folytonos görbe, (amely véges sok pontban metszi l -t).

Ekkor

- (i) az, hogy Q melyik félsíkba esik

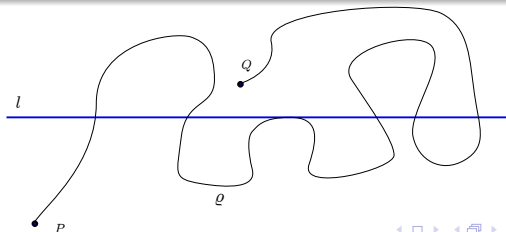

Kombinatorikus Alapelv

Adott a síkon egy l egyenes, amely a síkot Σ^+ és Σ^- nyílt félsíkokra osztja. Legyen $P \in \Sigma^+$ és ρ egy PQ folytonos görbe, (amely véges sok pontban metszi l -t).

Ekkor

- (i) az, hogy Q melyik félsíkba esik

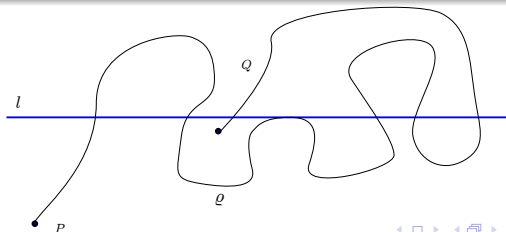

Kombinatorikus Alapelv

Adott a síkon egy l egyenes, amely a síkot Σ^+ és Σ^- nyílt félsíkokra osztja. Legyen $P \in \Sigma^+$ és ρ egy PQ folytonos görbe, (amely véges sok pontban metszi l -t).

Ekkor

- (i) az, hogy Q melyik félsíkba esik

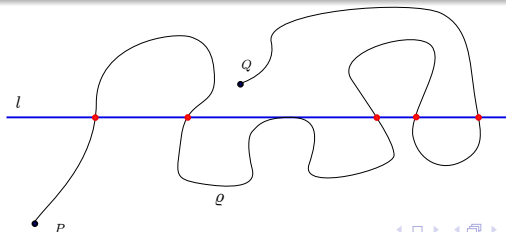

Kombinatorikus Alapelv

Adott a síkon egy l egyenes, amely a síkot Σ^+ és Σ^- nyílt félsíkokra osztja. Legyen $P \in \Sigma^+$ és ρ egy PQ folytonos görbe, (amely véges sok pontban metszi l -t).

Ekkor

- (i) az, hogy Q melyik félsíkba esik
- (ii) az, hogy γ és l oldalváltó metszéspontjai számának paritása mi

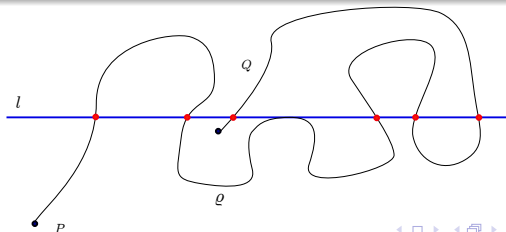

Kombinatorikus Alapelv

Adott a síkon egy l egyenes, amely a síkot Σ^+ és Σ^- nyílt félsíkokra osztja. Legyen $P \in \Sigma^+$ és ρ egy PQ folytonos görbe, (amely véges sok pontban metszi l -t).

Ekkor

- (i) az, hogy Q melyik félsíkba esik
- (ii) az, hogy γ és l oldalváltó metszéspontjai számának paritása mi

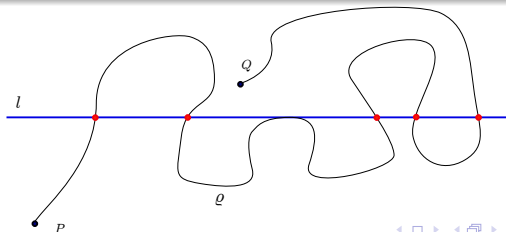

Kombinatorikus Alapelv

Adott a síkon egy l egyenes, amely a síkot Σ^+ és Σ^- nyílt félsíkokra osztja. Legyen $P \in \Sigma^+$ és ρ egy PQ folytonos görbe, (amely véges sok pontban metszi l -t).

Ekkor

- (i) az, hogy Q melyik félsíkba esik
- (ii) az, hogy γ és l oldalváltó metszéspontjai számának paritása mi

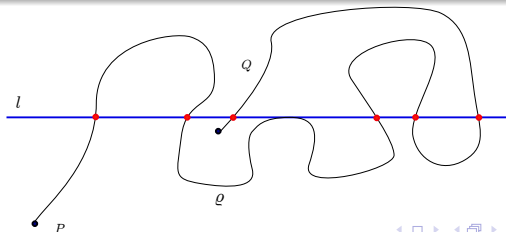
Kombinatorikus Alapelv

Adott a síkon egy l egyenes, amely a síkot Σ^+ és Σ^- nyílt félsíkokra osztja. Legyen $P \in \Sigma^+$ és ρ egy PQ folytonos görbe, (amely véges sok pontban metszi l -t).

Ekkor

- (i) az, hogy Q melyik félsíkba esik
- (ii) az, hogy γ és l oldalváltó metszéspontjai számának paritása mi

egymás által meghatározott.

Észrevétel

Egy páratlan fokú polinom grafikonján végigsétálva az x tengely egyik oldalról átkerülünk a másikra.

Észrevétel

Egy páratlan fokú polinom grafikonján végigsétálva az x tengely egyik oldalról átkerülünk a másikra.

Következmény

Egy páratlan fokú polinom grafikonja páratlan sokszor metszi át az x tengelyt.

Észrevétel

Egy páratlan fokú polinom grafikonján végigsétálva az x tengely egyik oldalról átkerülünk a másikra.

Következmény

Egy páratlan fokú polinom grafikonja páratlan sokszor metszi át az x tengelyt.

AZAZ

Észrevétel

Egy páratlan fokú polinom grafikonján végigsétálva az x tengely egyik oldalról átkerülünk a másikra.

Következmény

Egy páratlan fokú polinom grafikonja páratlan sokszor metszi át az x tengelyt.

AZAZ

Egy páratlan fokú polinomnak páratlan sok páratlan multiplicitású gyöke van.

Észrevétel

Egy páratlan fokú polinom grafikonján végigsétálva az x tengely egyik oldalról átkerülünk a másikra.

Következmény

Egy páratlan fokú polinom grafikonja páratlan sokszor metszi át az x tengelyt.

AZAZ

Egy páratlan fokú polinomnak páratlan sok páratlan multiplicitású gyöke van.

Következmény

Minden páratlan fokú polinomnak páratlan sok (valós) gyöke van

Észrevétel

Egy páratlan fokú polinom grafikonján végigsétálva az x tengely egyik oldalról átkerülünk a másikra.

Következmény

Egy páratlan fokú polinom grafikonja páratlan sokszor metszi át az x tengelyt.

AZAZ

Egy páratlan fokú polinomnak páratlan sok páratlan multiplicitású gyöke van.

Következmény

Minden páratlan fokú polinomnak páratlan sok (valós) gyöke van **multiplicitással számolva**.

Pozitív gyökök száma

Pozitív gyökök száma

Feltesszük/**feltehetjük**, hogy $a_0 \neq 0$.

Feltesszük/**feltehetjük**, hogy $a_0 \neq 0$.

Észrevétel

Egy polinom grafikonjának $(0, P(0))$ pontjának viszonya az x tengelyhez az a_0 együttható előjelétől függ.

Feltesszük/**feltehetjük**, hogy $a_0 \neq 0$.

Észrevétel

Egy polinom grafikonjának $(0, P(0))$ pontjának viszonya az x tengelyhez az a_0 együttható előjelétől függ.

Egy polinom grafikonjának $(N, P(N))$ pontjának viszonya az x tengelyhez az a_d együttható előjelétől függ.

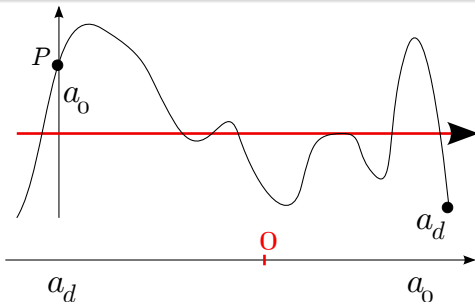
Pozitív gyökök száma

Feltesszük/**feltehetjük**, hogy $a_0 \neq 0$.

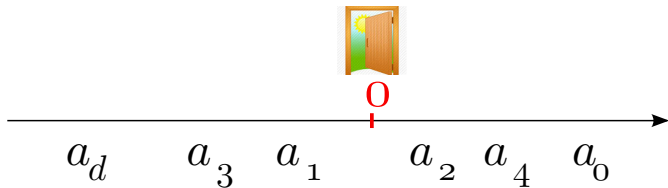
Észrevétel

Egy polinom grafikonjának $(0, P(0))$ pontjának viszonya az x tengelyhez az a_0 együttható előjelétől függ.

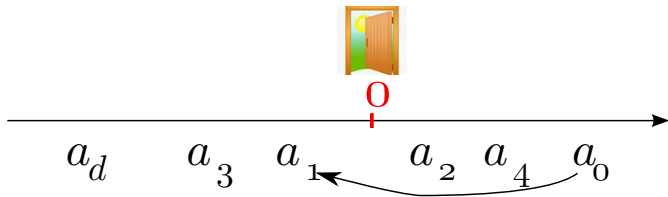
Egy polinom grafikonjának $(N, P(N))$ pontjának viszonya az x tengelyhez az a_d együttható előjelétől függ.

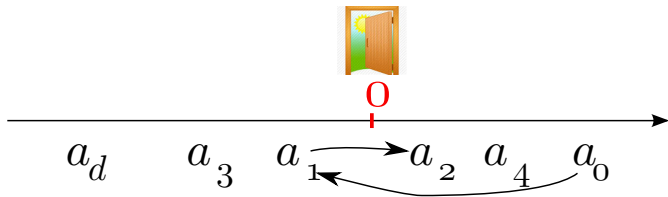
A lényeg

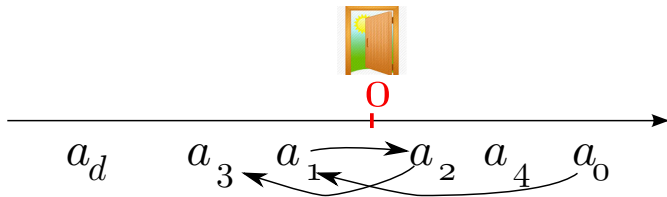

A lényeg

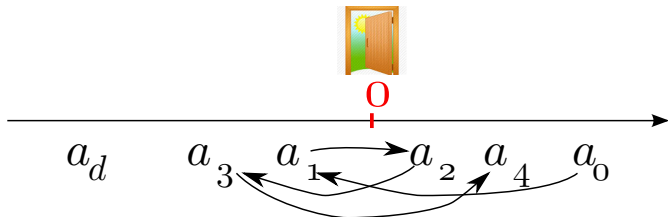

A lényeg

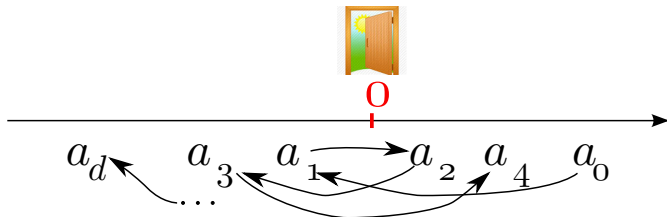

A lényeg

A lényeg

Definíció

$s = (s_0, s_1, s_2, \dots, s_{k-1}, s_k)$ valós számsorozat előjelváltásaink számát ($\#e-v(s)$) úgy kapjuk meg, hogy

- a) a pozitív tagokat $+$ -szal helyettesítjük,
- b) a 0 tagokat elhagyjuk,
- c) a negatív tagokat $-$ -szal helyettesítjük

és megszámloljuk, hogy az így nyert sorozatban hányszor vált az előjel.

Definíció

$s = (s_0, s_1, s_2, \dots, s_{k-1}, s_k)$ valós számsorozat előjelváltásaink számát ($\#e-v(s)$) úgy kapjuk meg, hogy

- a) a pozitív tagokat $+$ -szal helyettesítjük,
- b) a 0 tagokat elhagyjuk,
- c) a negatív tagokat $-$ -szal helyettesítjük

és megszámloljuk, hogy az így nyert sorozatban hányszor vált az előjel.

Példa

$$\#e-v(-2, 3, 5, 6, -3, 0, 0, -1, 2, 0, 0, 5, 6, 1, -2) =$$

Definíció

$s = (s_0, s_1, s_2, \dots, s_{k-1}, s_k)$ valós számsorozat előjelváltásaink számát ($\#e-v(s)$) úgy kapjuk meg, hogy

- a) a pozitív tagokat $+$ -szal helyettesítjük,
- b) a 0 tagokat elhagyjuk,
- c) a negatív tagokat $-$ -szal helyettesítjük

és megszámloljuk, hogy az így nyert sorozatban hányszor vált az előjel.

Példa

$$\#e-v(-2, 3, 5, 6, -3, 0, 0, -1, 2, 0, 0, 5, 6, 1, -2) =$$

$$\rightarrow (- + + + - - + + + + -) \rightarrow$$

Definíció

$s = (s_0, s_1, s_2, \dots, s_{k-1}, s_k)$ valós számsorozat előjelváltásaink számát ($\#e-v(s)$) úgy kapjuk meg, hogy

- a) a pozitív tagokat $+$ -szal helyettesítjük,
- b) a 0 tagokat elhagyjuk,
- c) a negatív tagokat $-$ -szal helyettesítjük

és megszámloljuk, hogy az így nyert sorozatban hányszor vált az előjel.

Példa

$$\#e-v(-2, 3, 5, 6, -3, 0, 0, -1, 2, 0, 0, 5, 6, 1, -2) =$$

$$\rightarrow (- + + + - - + + + + -) \rightarrow = 4$$

Descartes-féle előjel szabály I.

Descartes-féle előjel szabály I.

Descartes-féle előjel szabály I.

Descartes-féle előjel szabály I.

Legyen $p \in \mathbb{R}[x]$. Legyen $\#gyök_+(p)$ a pozitív gyökök multiplicitással számolt száma.

Descartes-féle előjel szabály I.

Descartes-féle előjel szabály I.

Legyen $p \in \mathbb{R}[x]$. Legyen $\#gyök_+(p)$ a pozitív gyökök multiplicitással számolt száma. Ekkor

$$\#gyök_+(p) \equiv \#e-v(a_0, a_1, a_2, \dots, a_d) \pmod{2}.$$

Descartes-féle előjel szabály II.

Descartes-féle előjel szabály II.

Legyen $p \in \mathbb{R}[x]$. Ekkor

$$\#\text{gyök}_+(p) \leq \#\text{e-v}(a_0, a_1, a_2, \dots, a_d).$$

Descartes-féle előjel szabály II.

Legyen $p \in \mathbb{R}[x]$. Ekkor

$$\#\text{gyök}_+(p) \leq \#\text{e-v}(a_0, a_1, a_2, \dots, a_d).$$

Bizonyítás:

Legyen polinomunk $(x - \alpha_1)(x - \alpha_2) \dots (x - \alpha_k)q(x)$, ahol $\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_k$ pozitív, $q(x)$ pozitív gyök nélküli polinom.

Descartes-féle előjel szabály II.

Legyen $p \in \mathbb{R}[x]$. Ekkor

$$\#\text{gyök}_+(p) \leq \#\text{e-v}(a_0, a_1, a_2, \dots, a_d).$$

Bizonyítás:

Legyen polinomunk $(x - \alpha_1)(x - \alpha_2) \dots (x - \alpha_k)q(x)$, ahol $\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_k$ pozitív, $q(x)$ pozitív gyök nélküli polinom.

k -re vonatkozó indukció.

Descartes-féle előjel szabály II.

Legyen $p \in \mathbb{R}[x]$. Ekkor

$$\#\text{gyök}_+(p) \leq \#\text{e-v}(a_0, a_1, a_2, \dots, a_d).$$

Bizonyítás:

Legyen polinomunk $(x - \alpha_1)(x - \alpha_2) \dots (x - \alpha_k)q(x)$, ahol $\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_k$ pozitív, $q(x)$ pozitív gyök nélküli polinom.

k -re vonatkozó indukció.

$$(x - \alpha_2) \dots (x - \alpha_k)q(x) \rightarrow a_0 + a_1x + a_2 + x^2 + \dots + a_dx^d.$$

Descartes-féle előjel szabály II.

Legyen $p \in \mathbb{R}[x]$. Ekkor

$$\#\text{gyök}_+(p) \leq \#\text{e-v}(a_0, a_1, a_2, \dots, a_d).$$

Bizonyítás:

Legyen polinomunk $(x - \alpha_1)(x - \alpha_2) \dots (x - \alpha_k)q(x)$, ahol $\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_k$ pozitív, $q(x)$ pozitív gyök nélküli polinom.

k -re vonatkozó indukció.

$$(x - \alpha_2) \dots (x - \alpha_k)q(x) \rightarrow a_0 + a_1x + a_2 + x^2 + \dots + a_dx^d.$$

Tudjuk, hogy $k - 1 \leq \#\text{e-v}(a_0, a_1, a_2, \dots, a_d)$

Descartes-féle előjel szabály II.

Legyen $p \in \mathbb{R}[x]$. Ekkor

$$\#\text{gyök}_+(p) \leq \#\text{e-v}(a_0, a_1, a_2, \dots, a_d).$$

Bizonyítás:

Legyen polinomunk $(x - \alpha_1)(x - \alpha_2) \dots (x - \alpha_k)q(x)$, ahol $\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_k$ pozitív, $q(x)$ pozitív gyök nélküli polinom.

k -re vonatkozó indukció.

$$(x - \alpha_2) \dots (x - \alpha_k)q(x) \rightarrow a_0 + a_1x + a_2 + x^2 + \dots + a_dx^d.$$

Tudjuk, hogy $k - 1 \leq \#\text{e-v}(a_0, a_1, a_2, \dots, a_d)$ (indukciós feltevés).

Descartes-féle előjel szabály II.

Legyen $p \in \mathbb{R}[x]$. Ekkor

$$\#\text{gyök}_+(p) \leq \#\text{e-v}(a_0, a_1, a_2, \dots, a_d).$$

Bizonyítás:

Legyen polinomunk $(x - \alpha_1)(x - \alpha_2) \dots (x - \alpha_k)q(x)$, ahol $\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_k$ pozitív, $q(x)$ pozitív gyök nélküli polinom.

k -re vonatkozó indukció.

$$(x - \alpha_2) \dots (x - \alpha_k)q(x) \rightarrow a_0 + a_1x + a_2 + x^2 + \dots + a_dx^d.$$

Tudjuk, hogy $k - 1 \leq \#\text{e-v}(a_0, a_1, a_2, \dots, a_d)$ (indukciós feltevés).

$$(x - \alpha)(x - \alpha_2) \dots (x - \alpha_k)q(x) \rightarrow \\ -\alpha a_0 + (a_0 - \alpha a_1)x + (a_1 - \alpha a_2)x^2 + \dots + (a_{d-1} - \alpha a_d)x^d + \alpha_d x^{d+1}.$$

Bizonyítás (folytatás)

Cél:

$$\#e\text{-}v(a_0, a_1, a_2, \dots, a_d) < \#e\text{-}v(-\alpha a_0, a_0 - \alpha a_1, \dots, a_{d-1} - \alpha a_d, a_d).$$

Bizonyítás (folytatás)

Cél:

$$\#e\text{-}v(a_0, a_1, a_2, \dots, a_d) < \#e\text{-}v(-\alpha a_0, a_0 - \alpha a_1, \dots, a_{d-1} - \alpha a_d, a_d).$$

Ami egyszerű

Bizonyítás (folytatás)

Cél:

$$\#e\text{-}v(a_0, a_1, a_2, \dots, a_d) < \#e\text{-}v(-\alpha a_0, a_0 - \alpha a_1, \dots, a_{d-1} - \alpha a_d, a_d).$$

Ami egyszerű

- A bal oldali előjelváltások „öröklődnek” a jobb oldalon.

Bizonyítás (folytatás)

Cél:

$$\#e\text{-}v(a_0, a_1, a_2, \dots, a_d) < \#e\text{-}v(-\alpha a_0, a_0 - \alpha a_1, \dots, a_{d-1} - \alpha a_d, a_d).$$

Ami egyszerű

- A bal oldali előjelváltások „öröklődnek” a jobb oldalon.

$$\#e\text{-}v(a_0, a_1, a_2, \dots, a_d) \leq \#e\text{-}v(-\alpha a_0, a_0 - \alpha a_1, \dots, a_d).$$

Bizonyítás (folytatás)

Cél:

$$\#e-v(a_0, a_1, a_2, \dots, a_d) < \#e-v(-\alpha a_0, a_0 - \alpha a_1, \dots, a_{d-1} - \alpha a_d, a_d).$$

Ami egyszerű

- A bal oldali előjelváltások „öröklődnek” a jobb oldalon.
 $\#e-v(a_0, a_1, a_2, \dots, a_d) \leq \#e-v(-\alpha a_0, a_0 - \alpha a_1, \dots, a_d).$
- Paritás váltás.

minus some other quantity, then this latter quantity is not a root of the equation. Thus the^[100] above equation $x^4 - 4x^3 - 19x^2 + 106x - 120 = 0$ is divisible by $x - 2$, $x - 3$, $x - 4$ and $x + 5$,^[101] but is not divisible by x plus or minus any other quantity. Therefore the equation can have only the four roots, 2, 3, 4, and 5.^[102] We can determine also the number of true and false roots that any equation can have, as follows:^[103] An equation can have as many true roots as it contains changes of sign, from $+$ to $-$ or from $-$ to $+$; and as many false roots as the number of times two $+$ signs or two $-$ signs are found in succession.

Thus, in the last equation, since $+x^4$ is followed by $-4x^3$, giving a change of sign from $+$ to $-$, and $-19x^2$ is followed by $+106x$ and $+106x$ by -120 , giving two more changes, we know there are three true roots; and since $-4x^3$ is followed by $-19x^2$ there is one false root.

It is also easy to transform an equation so that all the roots that were false shall become true roots, and all those that were true shall become false. This is done by changing the signs of the second, fourth,

^[100] First member of the equation. Descartes always speaks of dividing the equation.

^[101] Incorrectly given as $x - 5$ in some editions.

^[102] Where 5 would now be written -5 . Descartes neither states nor explicitly assumes the fundamental theorem of algebra, namely, that every equation has at least one root.

^[103] This is the well known "Descartes's Rule of Signs." It was known however, before his time, for Harriot had given it in his *Artis analyticae praxis*, London, 1631. Cantor says Descartes may have learned it from Cardan's writings, but was the first to state it as a general rule. See Cantor, Vol. II(1) pp. 496 and 725.

ne peut estre diuifée par vn binôme composé de la quantité inconnue $+$ ou $-$ quelque autre quantité, cela témoigne que cete autre quantité n'est la valeur d'aucune de ses racines. Comme cete dernière

$$x^4 - 4x^3 - 19xx + 106x - 120 = 0$$

peut bien estre diuifée, par $x - 2$, & par $x - 3$, & par $x - 4$, & par $x + 5$; mais non point par $x +$ ou $-$ aucune autre quantité. ceci monstre qu'elle ne peut auoir que les quatre racines 2, 3, 4, & 5.

On connoist aussy de cecy combien il peut y auoir de vrayes racines, & combien de fausses en chaque Equation. A sçauoir il y en peut auoir autant de vrayes, que les signes $+$ & $-$ s'y trouuent de fois estre changés; & autant de fausses qu'il s'y trouue de fois deux signes $+$, ou deux signes $-$ qui s'entresuiuent. Comme en la dernière, a cause qu'après $+x^4$ il y a $-4x^3$, qui est vn changement du signe $+$ en $-$, & après $-19xx$ il y a $+106x$, & après $+106x$ il y a -120 qui sont encore deux autres changemens, on connoist qu'il y a trois vrayes racines; & vne fausse, a cause que les deux signes $-$, de $4x^3$, & $19xx$, s'entresuiuent.

De plus il est aysé de faire en vne mesme Equation, que toutes les racines qui estoient fausses deuiennent vrayes, & par mesme moyen que toutes celles qui estoient vrayes deuiennent fausses: a sçauoir en changeant tous les signes $+$ ou $-$ qui sont en la seconde, en la quatrième, en la sixième, ou autres places qui se

Cōmenz on peut examiner si quelque quantité donnée est la valeur d'une racine.

Combien il peut y auoir de vrayes racines en chaque Equatiō.

Cōment on fait que les fausses racines d'une Equation deuiēt

A szabály kifacsarása

Gyökök (multiplicitással számolva) számának meghatározása/beclése a (τ, ∞) intervallumon:

A szabály kifacsarása

Gyökök (multiplicitással számolva) számának meghatározása/beclése a (τ, ∞) intervallumon: Egyszerű.

A szabály kifacsarása

Gyökök (multiplicitással számolva) számának meghatározása/beclése a (τ, ∞) intervallumon: Egyszerű. $p(x + \tau)$ pozitív gyökeinek számlálása.

A szabály kifacsarása

Gyökök (multiplicitással számolva) számának meghatározása/beclése a (τ, ∞) intervallumon: Egyszerű. $p(x + \tau)$ pozitív gyökeinek számlálása.

Negatív gyökök (multiplicitással számolva) számának meghatározása/beclése.

A szabály kifacsarása

Gyökök (multiplicitással számolva) számának meghatározása/beclése a (τ, ∞) intervallumon: Egyszerű.
 $p(x + \tau)$ pozitív gyökeinek számlálása.

Negatív gyökök (multiplicitással számolva) számának meghatározása/beclése. Egyszerű.

A szabály kifacsarása

Gyökök (multiplicitással számolva) számának meghatározása/beclése a (τ, ∞) intervallumon: Egyszerű. $p(x + \tau)$ pozitív gyökeinek számlálása.

Negatív gyökök (multiplicitással számolva) számának meghatározása/beclése. Egyszerű. $p(-x)$ pozitív gyökeinek számlálása.

A szabály kifacsarása

Gyökök (multiplicitással számolva) számának meghatározása/beclése a (τ, ∞) intervallumon: Egyszerű. $p(x + \tau)$ pozitív gyökeinek számlálása.

Negatív gyökök (multiplicitással számolva) számának meghatározása/beclése. Egyszerű. $p(-x)$ pozitív gyökeinek számlálása.

Gyökök (multiplicitással számolva) számának meghatározása/beclése a $(0, 1)$ intervallumon:

A szabály kifacsarása

Gyökök (multiplicitással számolva) számának meghatározása/becslése a (τ, ∞) intervallumon: Egyszerű. $p(x + \tau)$ pozitív gyökeinek számlálása.

Negatív gyökök (multiplicitással számolva) számának meghatározása/becslése. Egyszerű. $p(-x)$ pozitív gyökeinek számlálása.

Gyökök (multiplicitással számolva) számának meghatározása/becslése a $(0, 1)$ intervallumon: Egyszerű.

A szabály kifacsarása

Gyökök (multiplicitással számolva) számának meghatározása/becslése a (τ, ∞) intervallumon: Egyszerű. $p(x + \tau)$ pozitív gyökeinek számlálása.

Negatív gyökök (multiplicitással számolva) számának meghatározása/becslése. Egyszerű. $p(-x)$ pozitív gyökeinek számlálása.

Gyökök (multiplicitással számolva) számának meghatározása/becslése a $(0, 1)$ intervallumon: Egyszerű. $p(1/x)$ gyökeinek számlálása $(1, \infty)$ -ben.

A szabály kifacsarása

Gyökök (multiplicitással számolva) számának meghatározása/beclése a (τ, ∞) intervallumon: Egyszerű. $p(x + \tau)$ pozitív gyökeinek számlálása.

Negatív gyökök (multiplicitással számolva) számának meghatározása/beclése. Egyszerű. $p(-x)$ pozitív gyökeinek számlálása.

Gyökök (multiplicitással számolva) számának meghatározása/beclése a $(0, 1)$ intervallumon: Egyszerű. $p(1/x)$ gyökeinek számlálása $(1, \infty)$ -ben.

Gyökök (multiplicitással számolva) számának meghatározása/beclése az (a, b) intervallumon:

A szabály kifacsarása

Gyökök (multiplicitással számolva) számának meghatározása/becslése a (τ, ∞) intervallumon: Egyszerű. $p(x + \tau)$ pozitív gyökeinek számlálása.

Negatív gyökök (multiplicitással számolva) számának meghatározása/becslése. Egyszerű. $p(-x)$ pozitív gyökeinek számlálása.

Gyökök (multiplicitással számolva) számának meghatározása/becslése a $(0, 1)$ intervallumon: Egyszerű. $p(1/x)$ gyökeinek számlálása $(1, \infty)$ -ben.

Gyökök (multiplicitással számolva) számának meghatározása/becslése az (a, b) intervallumon: Egyszerű.

1. Észrevétel

$$\#gyök_+(p) = \#gyök_+((1+x)p).$$

1. Észrevétel

$$\#gyök_+(p) = \#gyök_+((1+x)p).$$

2. Észrevétel

Ha

$$p \equiv (a_0, a_1, a_2, \dots, a_d),$$

akkor

$$(1+x)p \equiv (a_0, a_0 + a_1, a_1 + a_2, \dots, a_{d-1} + a_d, a_d).$$

1. Észrevétel

$$\#gyök_+(p) = \#gyök_+((1+x)p).$$

2. Észrevétel

Ha

$$p \equiv (a_0, a_1, a_2, \dots, a_d),$$

akkor

$$(1+x)p \equiv (a_0, a_0 + a_1, a_1 + a_2, \dots, a_{d-1} + a_d, a_d).$$

3. Észrevétel

$$\#e-v(p) \geq \#e-v((1+x)p).$$

További facsarások

Észrevétel⁺

$$\#e\text{-}v(p) \geq \#e\text{-}v((1+x)p) \geq \#e\text{-}v((1+x)^2 p) \geq \#e\text{-}v((1+x)^3 p) \geq \dots$$

Észrevétel⁺

$$\#e\text{-}v(p) \geq \#e\text{-}v((1+x)p) \geq \#e\text{-}v((1+x)^2 p) \geq \#e\text{-}v((1+x)^3 p) \geq \dots$$

Definíció

$$\widehat{\#e\text{-}v}(p) = \#e\text{-}v((1+x)^N p).$$

Észrevétel⁺

$$\#e\text{-}v(p) \geq \#e\text{-}v((1+x)p) \geq \#e\text{-}v((1+x)^2 p) \geq \#e\text{-}v((1+x)^3 p) \geq \dots$$

Definíció

$$\widehat{\#e\text{-}v}(p) = \#e\text{-}v((1+x)^N p).$$

Descartes-szabály⁺

$$\#\text{gyök}_+ \leq \widehat{\#e\text{-}v}(p).$$

Pólya György tétele (1928)

Ha $\# \text{gyök}_+(p) = 0$, akkor $\widehat{\#e-v}(p) = 0$.

Pólya György tétele (1928)

Ha $\#gyök_+(p) = 0$, akkor $\widehat{\#e-v}(p) = 0$.

Avendano (2009)

$$\#gyök_+(p) = \widehat{\#e-v}(p).$$

Budan—Fourier-szabály

Legyen $a < b$ valós számok, a p polinom nem-gyökei. Ekkor a p polinom (a, b) intervallumbeli (valós) gyökeinek száma (multiplicitással)

(i) legfeljebb

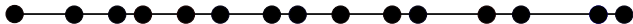
$$\#e\text{-}v(p(a), p'(a), \dots, p^{(d)}(a)) - \#e\text{-}v(p(b), p'(b), \dots, p^{(d)}(b)),$$

(ii) modulo 2 értéke =

$$\#e\text{-}v(p(a), p'(a), \dots, p^{(d)}(a)) - \#e\text{-}v(p(b), p'(b), \dots, p^{(d)}(b)).$$

Újból az ajtók

Újból az ajtók

Vegyünk egy szakaszt. Tetszőlegesen osszuk fel kisebb, elemi szakaszokra.

Vegyünk egy szakaszt. Tetszőlegesen osszuk fel kisebb, elemi szakaszokra.

Egyik végpontja legyen **PIROS**, másik legyen **KÉK**. Az osztópontokat tetszőlegesen **PIROS** és **KÉK** színre színezzük.

Vegyünk egy szakaszt. Tetszőlegesen osszuk fel kisebb, elemi szakaszokra.

Egyik végpontja legyen **PIROS**, másik legyen **KÉK**. Az osztópontokat tetszőlegesen **PIROS** és **KÉK** színre színezzük.

Hány tarka (elemi) szakasz van?

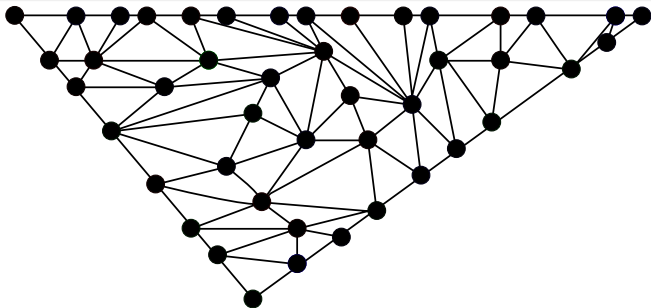
Vegyünk egy szakaszt. Tetszőlegesen osszuk fel kisebb, elemi szakaszokra.

Egyik végpontja legyen **PIROS**, másik legyen **KÉK**. Az osztópontokat tetszőlegesen **PIROS** és **KÉK** színre színezzük.

Hány tarka (elemi) szakasz van?

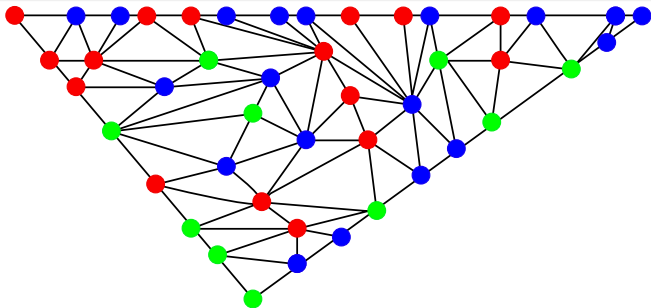
PÁRATLAN.

2-dimenziós általánosítás

Háromszög oldalak mentén illeszkedő háromszögekkel lefedése.

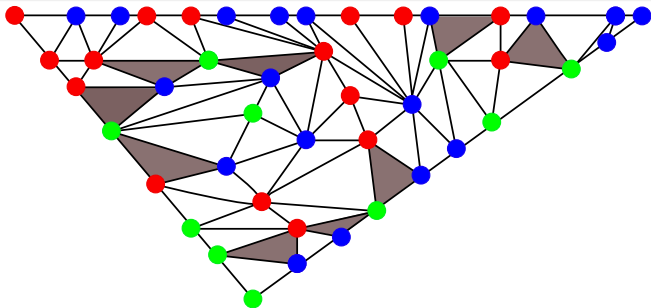
2-dimenziós általánosítás

Háromszög oldalak mentén illeszkedő háromszögekkel lefedése.

Csúcsok SPERNER színezése.

2-dimenziós általánosítás

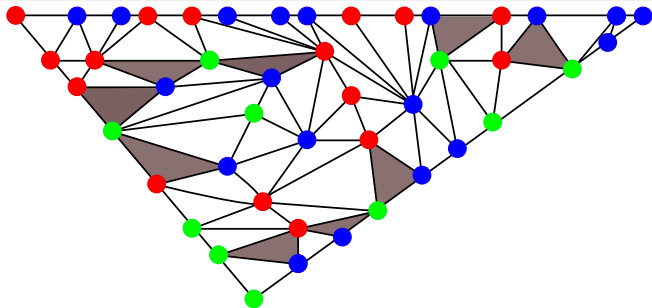

Háromszög oldalak mentén illeszkedő háromszögekkel lefedése.

Csúcsok SPERNER színezése.

Hány tarka („kis”) háromszög van?

2-dimenziós általánosítás

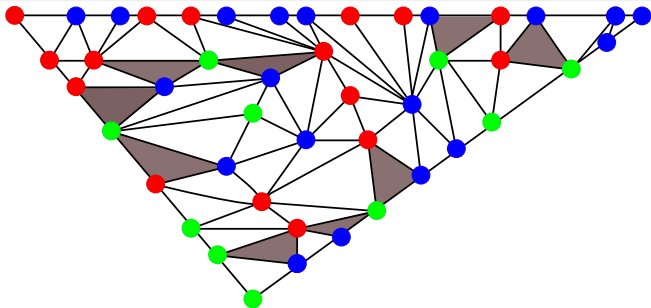
Háromszög oldalak mentén illeszkedő háromszögekkel lefedése.

Csúcsok SPERNER színezése.

Hány tarka („kis”) háromszög van?

Sperner-lemma

2-dimenziós általánosítás

Háromszög oldalak mentén illeszkedő háromszögekkel lefedése.

Csúcsok SPERNER színezése.

Hány tarka („kis”) háromszög van?

Sperner-lemma

PÁRATLAN.

Miért?

Miért?

Minden háromszögre számoljuk össze hány tarka oldala van. Adjuk össze a számokat.

Miért?

Minden háromszögre számoljuk össze hány tarka oldala van. Adjuk össze a számokat.

Mi az eredmény?

Miért?

Minden háromszögre számoljuk össze hány tarka oldala van. Adjuk össze a számokat.

Mi az eredmény?

Háromszögek hozzájárulása szerint számolva

Tarka háromszögek esetén HÁROM, két-színűek esetén KETTŐ, egy-színűek esetén NULLA.

Miért?

Minden háromszögre számoljuk össze hány tarka oldala van. Adjuk össze a számokat.

Mi az eredmény?

Háromszögek hozzájárulása szerint számolva

Tarka háromszögek esetén HÁROM, két-színűek esetén KETTŐ, egy-színűek esetén NULLA.

A válasz paritása a tarka háromszögek számának paritása.

Miért?

Minden háromszögre számoljuk össze hány tarka oldala van. Adjuk össze a számokat.

Mi az eredmény?

Háromszögek hozzájárulása szerint számolva

Tarka háromszögek esetén HÁROM, két-színűek esetén KETTŐ, egy-színűek esetén NULLA.

A válasz paritása a tarka háromszögek számának paritása.

Szakaszok hozzájárulása szerint számolva

Belső tarka szakaszok esetén KETTŐ, oldalsó tarka szakaszok esetén EGY, nem tarka szakaszok esetén NULLA.

Miért?

Minden háromszögre számoljuk össze hány tarka oldala van. Adjuk össze a számokat.

Mi az eredmény?

Háromszögek hozzájárulása szerint számolva

Tarka háromszögek esetén HÁROM, két-színűek esetén KETTŐ, egy-színűek esetén NULLA.

A válasz paritása a tarka háromszögek számának paritása.

Szakaszok hozzájárulása szerint számolva

Belső tarka szakaszok esetén KETTŐ, oldalsó tarka szakaszok esetén EGY, nem tarka szakaszok esetén NULLA.

A válasz paritása az oldalsó tarka szakaszok számának paritása,

Miért?

Minden háromszögre számoljuk össze hány tarka oldala van. Adjuk össze a számokat.

Mi az eredmény?

Háromszögek hozzájárulása szerint számolva

Tarka háromszögek esetén HÁROM, két-színűek esetén KETTŐ, egy-színűek esetén NULLA.

A válasz paritása a tarka háromszögek számának paritása.

Szakaszok hozzájárulása szerint számolva

Belső tarka szakaszok esetén KETTŐ, oldalsó tarka szakaszok esetén EGY, nem tarka szakaszok esetén NULLA.

A válasz paritása az oldalsó tarka szakaszok számának paritása, **PÁRATLAN.**

Emanuel Sperner (1905-1980)

1,2 dimenzió

1,2 dimenzió

(i) Ha $f : [0, 1] \rightarrow [0, 1]$ folytonos leképzés, akkor van fixpontja,

1,2 dimenzió

- (i) Ha $f : [0, 1] \rightarrow [0, 1]$ folytonos leképzés, akkor van fixpontja, azaz olyan $r \in [0, 1]$, amelyre $f(r) = r$.

1,2 dimenzió

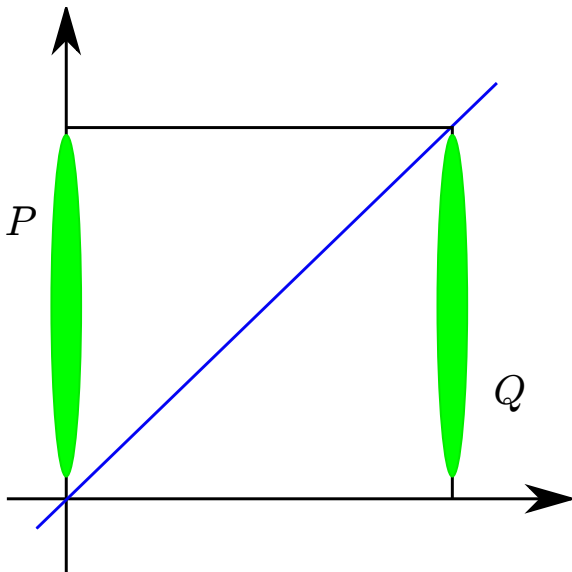
- (i) Ha $f : [0, 1] \rightarrow [0, 1]$ folytonos leképzés, akkor van fixpontja, azaz olyan $r \in [0, 1]$, amelyre $f(r) = r$.
- (ii) Legyen $T \subset \mathbb{R}^2$ zárt háromszög-lap.

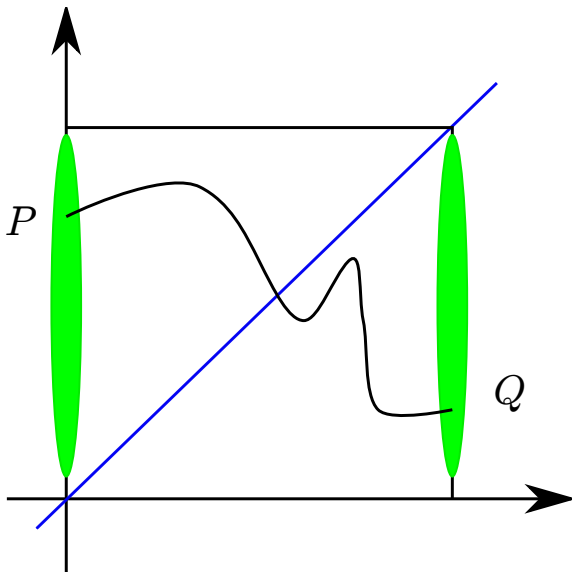
1,2 dimenzió

- (i) Ha $f : [0, 1] \rightarrow [0, 1]$ folytonos leképezés, akkor van fixpontja, azaz olyan $r \in [0, 1]$, amelyre $f(r) = r$.
- (ii) Legyen $T \subset \mathbb{R}^2$ zárt háromszög-lap. Ha $f : T \rightarrow T$ folytonos leképezés, akkor van fixpontja,

1,2 dimenzió

- (i) Ha $f : [0, 1] \rightarrow [0, 1]$ folytonos leképezés, akkor van fixpontja, azaz olyan $r \in [0, 1]$, amelyre $f(r) = r$.
- (ii) Legyen $T \subset \mathbb{R}^2$ zárt háromszög-lap. Ha $f : T \rightarrow T$ folytonos leképezés, akkor van fixpontja, azaz olyan $r \in T \subset \mathbb{R}^2$, amelyre $f(r) = r$.

Gyökök és együtthatók

Gyökök és együtthatók

p együtthatói: $p(x) = x^n + a_{n-1}x^{n-1} + a_{n-2}x^{n-2} + \dots + a_1x + a_0$.

Gyökök és együtthatók

p együtthatói: $p(x) = x^n + a_{n-1}x^{n-1} + a_{n-2}x^{n-2} + \dots + a_1x + a_0$.

p gyökei: $p(x) = (x + r_1)(x + r_2) \dots (x + r_n)$.

Gyökök és együtthatók

p együtthatói: $p(x) = x^n + a_{n-1}x^{n-1} + a_{n-2}x^{n-2} + \dots + a_1x + a_0$.

p gyökei: $p(x) = (x + r_1)(x + r_2) \dots (x + r_n)$.

Ekkor

$$a_{n-1} = r_1 + r_2 + \dots + r_n,$$

Gyökök és együtthatók

p együtthatói: $p(x) = x^n + a_{n-1}x^{n-1} + a_{n-2}x^{n-2} + \dots + a_1x + a_0$.

p gyökei: $p(x) = (x + r_1)(x + r_2) \dots (x + r_n)$.

Ekkor

$$a_{n-1} = r_1 + r_2 + \dots + r_n,$$

$$a_{n-2} = r_1r_2 + r_1r_3 + \dots + r_{n-1}r_n,$$

Gyökök és együtthatók

p együtthatói: $p(x) = x^n + a_{n-1}x^{n-1} + a_{n-2}x^{n-2} + \dots + a_1x + a_0$.

p gyökei: $p(x) = (x + r_1)(x + r_2) \dots (x + r_n)$.

Ekkor

$$a_{n-1} = r_1 + r_2 + \dots + r_n,$$

$$a_{n-2} = r_1r_2 + r_1r_3 + \dots + r_{n-1}r_n,$$

$$a_{n-3} = r_1r_2r_3 + r_1r_2r_4 + \dots + r_{n-2}r_{n-1}r_n,$$

Gyökök és együtthatók

p együtthatói: $p(x) = x^n + a_{n-1}x^{n-1} + a_{n-2}x^{n-2} + \dots + a_1x + a_0$.

p gyökei: $p(x) = (x + r_1)(x + r_2) \dots (x + r_n)$.

Ekkor

$$a_{n-1} = r_1 + r_2 + \dots + r_n,$$

$$a_{n-2} = r_1r_2 + r_1r_3 + \dots + r_{n-1}r_n,$$

$$a_{n-3} = r_1r_2r_3 + r_1r_2r_4 + \dots + r_{n-2}r_{n-1}r_n,$$

$$a_{n-4} = r_1r_2r_3r_4 + r_1r_2r_3r_5 + \dots + r_{n-3}r_{n-2}r_{n-1}r_n,$$

⋮

Gyökök és együtthatók

p együtthatói: $p(x) = x^n + a_{n-1}x^{n-1} + a_{n-2}x^{n-2} + \dots + a_1x + a_0$.

p gyökei: $p(x) = (x + r_1)(x + r_2) \dots (x + r_n)$.

Ekkor

$$a_{n-1} = r_1 + r_2 + \dots + r_n,$$

$$a_{n-2} = r_1r_2 + r_1r_3 + \dots + r_{n-1}r_n,$$

$$a_{n-3} = r_1r_2r_3 + r_1r_2r_4 + \dots + r_{n-2}r_{n-1}r_n,$$

$$a_{n-4} = r_1r_2r_3r_4 + r_1r_2r_3r_5 + \dots + r_{n-3}r_{n-2}r_{n-1}r_n,$$

⋮

$$a_0 = r_1r_2 \dots r_{n-1}r_n.$$

Tétel (Newton)

$p(x) = x^n + a_{n-1}x^{n-1} + a_{n-2}x^{n-2} + \dots + a_1x + a_0$ minden gyöke negatív valós szám.

Tétel (Newton)

$p(x) = x^n + a_{n-1}x^{n-1} + a_{n-2}x^{n-2} + \dots + a_1x + a_0$ minden gyöke negatív valós szám. Ekkor

$$1, a_{n-1}, a_{n-2}, \dots, a_1, a_0$$

LOG-KONKÁV.

Tétel (Newton)

$p(x) = x^n + a_{n-1}x^{n-1} + a_{n-2}x^{n-2} + \dots + a_1x + a_0$ minden gyöke negatív valós szám. Ekkor

$$1, a_{n-1}, a_{n-2}, \dots, a_1, a_0$$

LOG-KONKÁV.

Definíció

$\{a_i\}_{i=0}^n$ log-konkáv, ha

Tétel (Newton)

$p(x) = x^n + a_{n-1}x^{n-1} + a_{n-2}x^{n-2} + \dots + a_1x + a_0$ minden gyöke negatív valós szám. Ekkor

$$1, a_{n-1}, a_{n-2}, \dots, a_1, a_0$$

LOG-KONKÁV.

Definíció

$\{a_i\}_{i=0}^n$ log-konkáv, ha

- $\{\log a_i\}_{i=0}^n$ konkáv,

Tétel (Newton)

$p(x) = x^n + a_{n-1}x^{n-1} + a_{n-2}x^{n-2} + \dots + a_1x + a_0$ minden gyöke negatív valós szám. Ekkor

$$1, a_{n-1}, a_{n-2}, \dots, a_1, a_0$$

LOG-KONKÁV.

Definíció

$\{a_i\}_{i=0}^n$ log-konkáv, ha

- $\{\log a_i\}_{i=0}^n$ konkáv,
- $\frac{\log a_{k-1} + \log a_{k+1}}{2} \leq \log a_k$, ha $k = 1, 2, \dots, n-1$

Tétel (Newton)

$p(x) = x^n + a_{n-1}x^{n-1} + a_{n-2}x^{n-2} + \dots + a_1x + a_0$ minden gyöke negatív valós szám. Ekkor

$$1, a_{n-1}, a_{n-2}, \dots, a_1, a_0$$

LOG-KONKÁV.

Definíció

$\{a_i\}_{i=0}^n$ log-konkáv, ha

- $\{\log a_i\}_{i=0}^n$ konkáv,
- $\frac{\log a_{k-1} + \log a_{k+1}}{2} \leq \log a_k$, ha $k = 1, 2, \dots, n-1$
- $a_{k-1}a_{k+1} \leq a_k^2$, ha $k = 1, 2, \dots, n-1$.

Jelölés

Legyen H egy halmaz. $\binom{H}{k}$ a H halmaz k elemű részhalmazainak összessége.

Tétel

Megadható olyan

$$\varphi : \binom{H}{k-1} \times \binom{H}{k+1} \rightarrow \binom{H}{k} \times \binom{H}{k}$$

EGY-EGYértelmű leképezés, amelyre $(A, B) \mapsto (C, D)$ esetén

$$A \uplus B = C \uplus D.$$

Köszönöm a figyelmet!